

[૭]

હવે ભગવાન સુપાર્શ્વનાથનું મંગલચરિત્ર શરૂ થાય છે. તેમાં મંગલરૂપ સ્તુતિ કરતાં આચાર્ય સમન્તભદ્રસ્વામી કહે છે કે—‘પદાર્થ એકાંત સત્ છે, અર્થવા-અસત્ છે—એવા કોઈ એકાંતરૂપે જીવાદિ તત્ત્વોનો નિર્ણય જેમણે નથી કર્યો, પરંતુ જેઓ સર્વે તત્ત્વોના સ્વરૂપના જ્ઞાતા છે, એટલે કે એક સાથે સત્ તેમજ અસત્ એવા બંને સ્વરૂપથી અનેકાંતમય સમસ્ત તત્ત્વોને જાણ્યા છે,—એવા ભગવાન સુપાર્શ્વનાથ અમારા પરમ ગુરુ છે.’ જીવાદિ દરેક તત્ત્વ પોતાનાં ગુણ-પર્યાયરૂપ નિજધર્મોથી પરિપૂર્ણ સત્રૂપ છે ને બીજા પદાર્થોથી તે ભિન્ન હોવાથી પરધર્મરૂપે નથી—અસત્ છે; આમ સમસ્ત પદાર્થો અસ્તિ-નાસ્તિ, દ્રવ્ય-પેર્યાય ઇત્યાદિ અનેકાન્ત-સ્વરૂપ છે,—એવા જિનોપદેશને સ્વીકારનાર જીવ જિનમાર્ગનો ઉપાસક થઈને નિજપદને પામે છે...અર્થાત્ જિનપદને પામે છે.

આ રીતે જગપ્રસિદ્ધ અનેકાન્ત તત્ત્વોનો ઉપદેશ કરનાર ભગવાન સુપાર્શ્વનાથ પૂર્વભવમાં, ધાતકીખંડદ્વીપમાં, ક્ષેમપુરી નગરીના રાજા નંદિષેણ હતા. તે નગરી અને રાજા બંને મહાન હતા ને જૈનધર્મથી શોભતા હતા. ધર્મપ્રતાપે દેવ તેમને મદદ અનુકૂળ હતું. રાજા નંદિષેણના શરીરની રક્ષા કાંઈ વૈદજનો નહોતા કરતા, અને તેમના રાજ્યની રક્ષા કાંઈ સૈન્ય નહોતું કરતું, તેમના શરીર અને રાજ્ય બંનેની રક્ષા તો તેમનો પુણ્યોદય જ કરતો હતો, વૈદો અને સૈન્ય તો માત્ર તેમની શોભા માટે જ હતા. જેણે પોતાના આત્માને જાણ્યો છે ને શત્રુઓને જીત્યા છે એવા તે નંદિષેણ—મહારાજાને, માત્ર આ લોકના જ વિજયની ઇચ્છા ન હતી, પરલોકને પણ તેઓ જીતવા ચાહતા હતા, તેથી તેઓ ધર્મ—ઉપાસનામાં સદાય તત્પર રહેતા. ધર્મની ઉપાસના ભૂલીને તેઓ કદી રાજવૈભવમાં મોહિત થતા ન હતા, રાજવૈભવનો ઉપભોગ પણ તેઓ ધર્મની રક્ષાપૂર્વક જ કરતા હતા...તેથી તેમનું અંતર સંસારથી વિરક્ત રહ્યા કરતું. તેમણે દર્શનમોહરૂપી મહાશત્રુનો તો નાશ કર્યો હતો પણ હજી ચારિત્રમોહને જીતવાનો બાકી હતો...તેની ચિંતાને લીધે રાજભોગમાં તેમનું ચિત્ત લાગતું ન હતું, તેઓ જાણતા હતા કે સમ્યક્ત્વવડે હું મોક્ષમાર્ગને તો પામ્યો છું, પરંતુ હજી ચારિત્રમોહ મને ધન—સ્ત્રી વગેરેમાં આસક્તિથી અનેક પાપકીડા કરાવે છે. અરે, આવી મોહદશાને ધિક્કાર હો. મારે આ મોહથી છૂટીને મોક્ષ પામવા માટે રત્નત્રયધર્મની આરાધના કર્તવ્ય છે.

—એ પ્રમાણે વૈરાગ્યના વિચારપૂર્વક મહારાજા નંદિષેણ રાજભોગોથી અત્યંત વિરક્ત થયા, ને અર્હતનન્દન-જિનેશ્વરના શિષ્ય બન્યા. જ્ઞાન-ધ્યાનમાં તત્પર તે યોગીરાજને ૧૨ અંગનું જ્ઞાન પ્રગટ્યું. તેમજ દર્શનવિશુદ્ધિ વગેરે ઉત્તમ ભાવનાઓ વડે, ઈચ્છા વગર પણ તેમને તીર્થંકર પ્રકૃતિ બંધાવા લાગી. તેમના જીવનમાં ધર્મની મહાન કાંતિ થઈ...વીતરાગતાનો વિકાસ થયો.

અનેક વર્ષો સુધી મુનિરાજ નંદિષેણે શુદ્ધચારિત્રનું પાલન કર્યું. પણ કષાયનો જરાક કણિયો બાકી રહી ગયો તેથી, આયુના અંતે તેમને મધ્યમ ત્રૈવેયકમાં અહમિન્દ્રનો ભવ થયો. ત્યાં અસંખ્ય વર્ષો સુધી તેઓ અનેક પુણ્યોદય વચ્ચે રહ્યા—છતાં ભેદજ્ઞાનના બળે આત્માને તે પુણ્યોદયથી વિભક્ત રાખ્યો. બીજા અહમિન્દ્રો સાથે તેઓ ધર્મચર્યા કરતા ને મહાન આનંદ પામતા. અમૃતના સ્વાદ કરતાંય ધર્મચર્યામાં તેમને વધારે રસ આવતો, એટલે ધર્મરસ તો રોજ પીતા; પણ અમૃતરસને તો સત્તાવીસ હજાર વર્ષે ફક્ત એક જ વાર યાદ કરતા હતા. કહેવત છે કે 'સુખમાં સમય ક્યાં વીતી જાય છે તે ખબર પડતી નથી'—તે અનુસાર અહમિન્દ્રપર્યાયમાં દિવ્યસુખ વચ્ચે અસંખ્ય વર્ષોનો દીર્ઘકાળ ક્યારે વીતી ગયો ! તેની ખબરે ન પડી. જ્યારે માત્ર છ માસ આયુ બાકી રહ્યું ત્યારે ખ્યાલ આવ્યો કે હવે અહીંથી મનુષ્યલોકમાં તીર્થંકર તરીકે મારો અવતાર થશે. પ્રભુનો અવતાર ક્યાં થાય છે ! તે આપણે જોઈએ.

વારાણસી (કાશી) નગરીમાં તીર્થંકર-અવતાર

આ વાત, આજકાલની કે હજારો-લાખો વર્ષ પહેલાંની નહિ, પણ અસંખ્યાતવર્ષો પહેલાંની છે. ત્યારે કાશી દેશમાં ગંગાનદીના કિનારે અતિરમણીય વારાણસી (બનારસી) નગરી હતી. એ વારાણસી નગરીમાં સુપ્રતિષ્ઠ-મહારાજા રાજ્ય કરતા હતા. તેમની મહારાણી પૃથિવીસેણાના મહાન રૂપ-ગુણ-સૌભાગ્યનો મહિમા કઈ રીતે કરવો !—એટલું જ કહેવું બસ થશે કે તેઓ એક જગપૂજ્ય તીર્થંકરની જનેતા છે. ભાદરવા સુદ છઠ્ઠે તેમણે સુખનિદ્રામાં ૧૬ મંગલ સ્વપ્નો જોયા, ને એક સફેદ હાથીને મુખમાં પ્રવેશ કરતો જોયો...કેટલું વિશાળ સ્વપ્ન ! એ જ વખતે અહમિન્દ્રનો જીવ સુપાર્શ્વ તીર્થંકરનો અવતાર લઈને તેમના ઉદરમાં આવ્યો. કોઈ મહાન અપૂર્વ હર્ષથી તેઓ રોમાંચિત થયા. તીર્થંકર આત્માના સમાગમે કોઈ અનેરું સુખ તેઓ અનુભવી રહ્યા. તેમના આત્મભાવો ઉજ્જવળ બન્યા ને મિથ્યાત્વાદિ દૂર થયા. અહા, જ્યાં તીર્થંકરનો વાસ હોય ત્યાં મિથ્યાત્વકેમ રહી શકે ? ત્યાં તો સમ્યક્ત્વાદિ અચિંત્ય આત્મવિભૂતિ પ્રગટે. એવું જ મંગલ ફળ માતા પૃથિવીસેણાને થયું. ગર્ભાવસ્થા હોવા છતાં તેમને કોઈ પ્રકારનું કષ્ટ કે કદરૂપતા ન થઈ. તેમના આંગણે રોજ કરોડો રત્નોની વૃષ્ટિ થતી; ઈન્દ્ર-ઈન્દ્રાણીએ પણ દૈવી વસ્ત્રોની ભેટ આપીને તેમનું સન્માન કર્યું. ભવનવાસીદેવીઓ વારાણસીમાં રહીને માતાજીની સેવા કરતી હતી, અનેકવિધિ ચર્યા-વિનોદ વડે તેમને પ્રમોદ કરાવતી હતી, ને તેમના ગર્ભસ્થપુત્રનો અપાર મહિમા કરતી હતી. ગર્ભસ્થ બાળકને ગર્ભાવસ્થા-જનિત કોઈ અસાતા ન હતી, તીર્થંકરત્વ અને જ્ઞાનચેતનાના પ્રતાપે તેમણે ગર્ભાવસ્થાના સવાનવ માસ પણ સુખપૂર્વક વ્યતીત કર્યા.

ત્યારબાદ જેઠ સુદ ૧૨ના સુપ્રભાતે ત્રણલોક હર્ષથી ખળભળી ઊઠે એવી મંગલ વધાઈ આવી : વારાણસીમાં પૃથિવીમાતાએ સાતમા તીર્થંકરને જન્મ આપ્યો. છઠ્ઠાપદ્મપ્રભ તીર્થંકરના મોક્ષગમન બાદ ૯ હજાર-કરોડ સાગરોપમના અંતરે સાતમા સુપાર્શ્વ-તીર્થંકર થયા. ઈન્દ્રોએ કાશી-વારાણસી નગરીમાં આવીને પ્રભુના જન્મનો ભવ્ય મહોત્સવ કર્યો. સુપાર્શ્વકુમારનું આયુષ્ય વીસ લાખ પૂર્વ હતું. દેહની ઊંચાઈ ૨૦૦ ધનુષ (બે હજાર ફૂટ) હતી. તેમનું ચિહ્ન 'સ્વસ્તિક' હતું.

એ બાલતીર્થંકરની ચેષ્ટાઓ અદ્ભુત હતી...પરિવાર અને પ્રજાજનો તેમને દેખીને અનેરી તૃપ્તિ અનુભવતા. તેમનો સંગ એવો આહ્લાદક હતો કે, દેવલોકના કેટલાક દેવો તેમની પાસે આવતા ને નાના કુમારનું રૂપ ધારણ કરીને, તેમની સાથે રમત-ગમ્મત વડે તેમને આનંદ પમાડતા ને પોતે પણ આનંદ પામતા. બલિહારી છે તે સત્પુરુષના સત્સંગની! ઈન્દ્ર પણ અવારનવાર પ્રભુ પાસે આવીને દેવલોકના ઉત્તમ સંગીત તથા નૃત્ય-નાટકનું પ્રદર્શન કરતો, ને એ બહાને પ્રભુની ભક્તિ-સ્તુતિ કરીને પોતાના પુણ્યમાં વૃદ્ધિ કરતો. સ્વર્ગના ઉત્તમોત્તમ પદાર્થો તે બાલતીર્થંકરની સેવામાં મૂકી જતો, પણ અરે! સ્વયંસુખી ભગવાનને તે ઈન્દ્રભોગોની ક્યાં જરૂર હતી? શ્રેષ્ઠ પુણ્યોદયને લીધે દેવલોકના ઉત્તમ પદાર્થો તેમની પાસે આવતા, પણ ભગવાન તો પુણ્યથીયે પાર આત્માને સાધનારા હતા; તે આત્મ-સાધના પાસે શ્રેષ્ઠ પુણ્યો પણ બિચારા તુચ્છતાને (હેયપણાને) પામતા હતા. અને, જાણે કે તીર્થંકરોનાય શુભકર્મનું વિષપણું બતાવવા માટે, તેની સાથે જરાક અશુભ કર્મનો અનુભાગ પણ ભેગો રહેતો હતો.

વારાણસીમાં મહારાજ-સુપ્રતિષ્ઠનો રાજમહેલ ગંગાનદીના કિનારે જ હતો. ત્યાંની શોભા અતિ સુંદર હતી, અને બાલતીર્થંકરની સમીપતાને લીધે એ ગંગાનો પ્રવાહ પણ પવિત્ર બની જતો હતો. રાજકુમાર સુપાર્શ્વનાથ અનેકવિધ બાલકીડા કરતા...કોઈ કોઈવાર વિશાળ ગંગાનદીમાં જળવિહાર કરતા. એકવાર

જ્યારે તે રાજકુમાર ગંગાનદીમાં નૌકાવિહાર કરી રહ્યા હતા ત્યારે એક અદ્ભુત પ્રસંગ બન્યો : એક મોટો મગરમચ્છ ઝડપથી તે નૌકાની પાછળ-પાછળ આવી રહ્યો હતો...નૌકા સુધી પહોંચવા તે ઊછળતો હતો...લોકોએ તેને જોયો...અને ભયભીત થયા કે આ મગરમચ્છ પ્રભુની નૌકાને ઉપદ્રવ કરશે કે શું! પ્રભુએ પણ તે મગરમચ્છને જોયો, છતાં તેઓ તો નિર્ભયપણે બેસીને વિહારનો વિનોદ કરતા હતા...જાણે કે મગરમચ્છના અંતરના રહસ્યને જાણી લીધું હોય! થોડીવારમાં નૌકાની નજીક પહોંચીને તે મગરે એક જોરદાર ડૂબકી મારી...ને બીજી જ ક્ષણે નૌકાથી એકદમ આગળ નીકળીને તે નૌકાની સામે આવવા લાગ્યો...સૌ આશ્ચર્યથી જોઈ રહ્યા. ત્યાં તો તે મગરમચ્છે માથું ઊંચું કરીને પોતાના આગલા બે પગ

પાણીની બહાર કાઢ્યા ને જાણે બે હાથ જોડતો હોય તેમ પ્રભુ સન્મુખ જોઈને ભાવથી નમસ્કાર કરવા લાગ્યો...તેની ચેષ્ટા શાંત અને ભક્તિ ભરેલી હતી. તેણે નૌકાને કોઈ ઉપદ્રવ ન કર્યો. એ તો તીર્થંકર પ્રભુના દર્શન કરવા માટે નૌકાની પાછળ દોડતો હતો : પ્રભુની અપાર તેજસ્વી, શાંત, સુંદર મુદ્રા જોઈને તેને થયું.—અહા, આ ગંગાનદીની વચ્ચે આવા તીર્થંકરપ્રભુના દર્શનનું મહાભાગ્ય મને ક્યાંથી ! નદીમાં પ્રભુદર્શનનો આવો સુયોગ ક્યારે બને ! આમ અત્યંત ઉલ્લાસ પામીને, પ્રભુસન્મુખ આવીને તે દર્શન કરતો હતો. મગર જેવા તિર્યંચ ઉપર પણ પ્રભુનો આવો પ્રભાવ દેખીને બધા મનુષ્યો પ્રસન્ન થયા. પ્રભુએ પણ મીઠી નજરે તે મગરમચ્છ સામે જોયું; ત્યાં તો તેના હર્ષનો પાર ન રહ્યો. અને મગરમચ્છને બદલે ત્યાં એક દેવ દેખાયો. તે ખરેખર કાંઈ મગરમચ્છ ન હતો એક દેવ પ્રભુ સાથે જળક્રીડા કરવા અને ભક્તિ કરવા મગરમચ્છનું રૂપ લઈને આવ્યો હતો. તેણે જ આ બધી લીલા કરી હતી. તે વખતે ગંગાનદીમાં તે મગરમચ્છની સાથે બીજા હજારો જળચરપ્રાણીઓ પણ પ્રભુદર્શન માટે નૌકાની આસપાસ એકઠા થયા હતા...જાણે ગંગાનદી વચ્ચે સમવસરણમાં તિર્યંચોની સભા ભરાણી હોય ! એમ બધા આનંદમય કિલ્લોલ કરતા હતા...ને પ્રભુના દર્શનથી કોઈ અદ્ભુત તૃપ્તિ અનુભવતા હતા. અહો દેવ ! તિર્યંચ—પ્રાણીઓ પણ આપના દર્શનથી આવો આનંદ પામે તો પછી અમારા જેવા મનુષ્યો આપના દર્શનથી અતીન્દ્રિય આનંદને પામી જાય—તેમાં શું આશ્ચર્ય છે !!

રાજકુમાર સુપાર્શ્વ જ્યારે આઠવર્ષના થયા ત્યારે તેમણે દેશસંયમ ધારણ કર્યો...જો કે તેમનું જીવન પાપ વગરનું સંયમરૂપ જ હતું, છતાં આઠ વર્ષે અપ્રત્યાખ્યાનરૂપ ચાર કષાયોનો નાશ કરીને તેમણે પંચમગુણસ્થાન પ્રગટ કર્યું. બધાય તીર્થંકરો આઠ વર્ષની વયે દેશસંયમી થઈ જાય છે. માત્ર પ્રત્યાખ્યાન તથા સંજ્વલનરૂપ કષાયો રહ્યા તે પણ ઘણા મંદરૂપ હતા. એ બાલતીર્થંકરને પુણ્યજનિત ભોગોપભોગની સામગ્રી તો અપાર હતી, પણ તેમને કષાય ઘણો અલ્પ હતો, આઠ કષાયો તો હતા જ નહિ ને બાકીનાં આઠ પણ અત્યંત મંદ હતા; તેથી અમર્યાદ ભોગસામગ્રી વચ્ચે રહીને પણ તેઓ પોતાના આત્માને સંયમિત રાખતા હતા; તેમની બાહ્યવૃત્તિઓ બહુ મર્યાદિત હતી ને પરિણામવિશુદ્ધિવડે તેમને કર્મોની નિર્જરા થયા કરતી હતી. તેમને કદી થાક—ખેદ—શોક—પરસેવો કે મલ—મૂત્રાદિ અશુભિ ન હતી; આત્માની માફક તેમનો દેહપણ સ્વભાવથી પવિત્ર હતો. તેમની સમીપતામાં સદાય પ્રસન્નતા છવાઈ રહેતી; તેમનાં મધુર વચનો સૌને પ્રિય લાગતા હતા. તેમનું શરીરબળ જો કે અતુલ્ય હતું પણ તેનો પ્રયોગ તેઓ ક્યારેય કરતા ન હતા. તેમને કોઈ પ્રકારનો ભય ન હતો. હા, પહેલાં તેઓ જન્મ—મરણથી ભયભીત હતા પણ હવે તો જન્મ—મરણનોય નાશ કરીને તેઓ નિર્ભય બન્યા હતા. તેમને પહેલેથી જ આત્મજ્ઞાન સહિત અતીન્દ્રિયજ્ઞાન તો હતું જ, સાથે લૌકિક વિદ્યાઓમાં પણ તેઓ સ્વયં એવા પારંગત હતા કે તે વિદ્યા ભણવા માટે કોઈ ગુરુ પાસે જવાની જરૂર જ ન હતી... તેઓ પોતે જ જગતના ગુરુ હતા, અને સ્વયં—સંબુદ્ધ હતા. મોક્ષવિદ્યા તેમના હૃદયમાં જ વસતી હતી; તેઓ બોલે ત્યારે તેમના મુખમાંથી મોક્ષમાર્ગનાં ફૂલડાં ખરતા હતા.

રાજકુમાર સુપાર્શ્વનાથ ધીમે ધીમે યુવાન અવસ્થા પામ્યા. જ્યારે તેઓ પાંચલાખપૂર્વના થયા ત્યારે, કાશીદેશના રાજસિંહાસને તેમનો રાજ્યાભિષેક થયો, ઈન્દ્રે પણ તે ઉત્સવમાં ભાગ લીધો. પ્રભુને કાંઈ સામ્રાજ્યનો વૈભવ ભોગો કરવાની જરૂર ન હતી. એમના પુણ્ય જ તેમને બધો સુયોગ કરી દેતા, પણ તેઓ તો ઉદારતાપૂર્વક દાનાદિમાં તેનો ત્યાગ કરતા. તેમનું રાજ્ય કલ્યાણરાજ્ય હતું. એ પ્રમાણે સુખપૂર્વક રાજ્ય કરતા ૧૯ લાખ પૂર્વ વીતી ગયા.

એકવાર સુપાર્શ્વ મહારાજાનો જન્મદિવસ હતો ને તેઓ હાથી પર બેસીને વનવિહાર કરવા ગયેલા...ત્યારે તેમણે એક ઝાડ જોયું—જે થોડા વખત પહેલાં હર્યુભર્યુ લીલુંછમ હતું, ને પાનખર ઋતુ આવતાં બધાં પાંદડાં ખરી જવાથી, જાણે કોઈ સાધુએ કેશલોચ કર્યો હોય—તેવું ઉદાસ બની ગયું હતું. આવું ઋતુ-પરિવર્તન અને ઝાડની આવી દશા દેખીને મહારાજા સુપાર્શ્વનાથ સમસ્ત પદાર્થોની ક્ષણભંગુરતા ચિંતવવા લાગ્યા કે અરે, ઋતુની જેમ આ સંસારમાં કોઈ સંયોગ સ્થિર નથી; ઝાડની જેમ આ રાજભોગો ને શરીર પણ વિનશ્વર-ક્ષણભંગુર છે; જીવનમાં પુણ્યથી હર્યા-ભર્યા લાગતા વિષયોરૂપી વૃક્ષ, પુણ્યરૂપી પાંદડાં ખરી જતાં ક્ષણમાં સૂકાઈ જાય છે. અરે, મારા આયુનો દીર્ઘકાળ આમાં વીતી ગયો...હવે મારી આત્મસાધના પૂરી કરીને પરમાત્મપદ પામવા મારે રત્નત્રયરૂપ બોધિ, પ્રાપ્ત કરવાનો સમય આવી ગયો છે. આજે જ હું આ રાજભોગો છોડીને, મુનિદશા ધારણ કરીશ ને શુદ્ધોપયોગવડે ચિદાનંદસ્વરૂપમાં લીન થઈશ.

આ પ્રમાણે પ્રભુના અંતરમાં વૈરાગ્યનો સમુદ્ર ઉલ્લસ્યો...તેનાં મોજાં ઠેઠ લોકાતિક સ્વર્ગ સુધી પહોંચ્યા, ને વૈરાગ્યમાં ભીજાયેલા તે દેવો પણ તિરત વારાણસી નગરીમાં આવીને પ્રભુના વૈરાગ્યનું અનુભૂતિ કરવા લાગ્યા : ધન્ય આપનો વૈરાગ્ય ! દીક્ષા માટેનો આપનો નિશ્ચય અતિ ઉત્તમ છે. એ જ વખતે ઈન્દ્રો પણ દીક્ષાકલ્યાણક માટે સ્વર્ગમાંથી મનોગતિ નામની દિવ્ય પાલખી લઈને આવી પહોંચ્યા, પ્રભુ તેમાં બિરાજમાન થયા. પહેલાં મનુષ્યો ને પછી દેવો તે મનોગતિ પાલખી લઈને દીક્ષાવન તરફ ચાલ્યા, પણ પ્રભુની મનોગતિ તો અત્યંત ઝડપથી મોક્ષ સુધી પહોંચી ગઈ હતી...તેઓ વૈરાગ્ય-અનુપ્રેક્ષાપૂર્વક મોક્ષસુખનું ચિંતન કરી રહ્યા હતા.

દીક્ષાવનમાં આવ્યા બાદ, પ્રભુએ વસ્ત્ર-આભૂષણાદિ સર્વ પરિગ્રહ છોડ્યો ને સિદ્ધેભ્યો નમઃ એવો મંગલોચ્ચાર કરીને સુપાર્શ્વમુનિરાજ શુદ્ધાત્મધ્યાનમાં લીન થયાં. તત્કાળ શુદ્ધોપયોગના પરમ આનંદની પ્રથમ અનુભૂતિ સહિત સાતમું ગુણસ્થાન તથા મનઃપર્યયજ્ઞાન પ્રગટ્યું. મુનિદશામાં તેમને પ્રથમ આહારદાન સોમખેટનગરમાં મહેન્દ્રદત્ત રાજાએ કર્યું. અહાં તીર્થકરમુનિના હાથમાં પોતાના હાથે આહારદાન દેતાં તેના

હર્ષાનંદનો પાર ન રહ્યો, તેણે માત્ર દીધું જ નહીં, સાથેસાથે પ્રભુ પાસેથી પોતેય મોક્ષનું દાન લીધું.

સુપાર્શ્વપ્રભુ નવ વર્ષ સુધી સાધુદશામાં આત્મસાધનાપૂર્વક વિચર્યા. તલવાર વગેરે કોઈ પણ જાતના હિંસક હથિયાર વગર, કે મોઢેથી એક પણ શબ્દ બોલ્યા વગર, નવ વર્ષ સુધી મોહશત્રુ સામે તેઓ લડ્યા...ને અંતે શાંત આત્મસાધનામાં વારંવાર શુદ્ધોપયોગના પ્રહારોવડે તેમણે મોહને સર્વથા નષ્ટ કર્યો ને પોતાની અનંતચતુષ્ટય-સંપદાને પ્રાપ્ત કરી લીધી. એ રીતે તેઓ મહાન વિજેતા, અરિહંત સર્વજ્ઞપરમાત્મા થયા. વારાણસીના જે વનમાં તેમણે દીક્ષા લીધી હતી તે દીક્ષાવનમાં જ માહ વદ છઠ્ઠના દિવસે તેઓ સર્વજ્ઞપદ પામ્યા...ને નવ વર્ષનું મૌન તોડીને દિવ્યધ્વનિવડે ધર્મતીર્થના પ્રવર્તક તીર્થંકર બન્યા. તેમના ધર્મદરબારમાં ૧૧૦૦૦ કેવળી ભગવંતો તેમના સહગામી હતા, બલદેવ વગેરે ૮૫ ગણધરો હતા. લાખો મુનિ-આર્યિકા શ્રાવક-શ્રાવિકાઓનો ચતુર્વિધ સંઘ ત્યાં આનંદપૂર્વક મોક્ષસાધના કરી રહ્યો હતો. એ રીતે ચતુર્વિધ સંઘના નાયક તીર્થંકર સુપાર્શ્વનાથ પ્રભુ ભરતક્ષેત્રમાં ધર્મામૃતની વર્ષા કરતા-કરતા કરોડો અબજો વર્ષો સુધી અર્હતપણે વિચર્યા. જ્યારે એક માસ આયુ બાકી રહ્યું ત્યારે તેઓ સમ્મેદશિખર-શાશ્વત મોક્ષધામની પ્રભાસટૂંક પર પધાર્યા ને માહવદ સાતમે યોગ્નિરોધ કરીને શાશ્વત નિર્વાણપુરીમાં જઈને અનંત સિદ્ધભગવંતોની સાથે બિરાજ્યા. તેમને નમસ્કાર હો. ઈન્દ્રે મોક્ષનો મહોત્સવ ઊજવ્યો ને 'અહો, આ પ્રભુના નિર્વાણનું ક્ષેત્ર છે' એમ કહીને સમ્મેદશિખર-નિર્વાણધામનું પણ સન્માન કર્યું.

સુપાર્શ્વનાથ જિનરાજકી પ્રભાસ કૂટ હૈ જેહ,

મન-વચ-તન કર પૂજહું શિખર સમ્મેદ યજેહ.

આજે પણ અનેક ભવ્યજીવો તે નિર્વાણધામમાં જઈને મોક્ષની ભાવના ભાવે છે.

પૂર્વભવમાં જેઓ ક્ષેમપુરી નગરીમાં નંદિષેશ નામના રાજા હતા; પછી મુનિ થઈ, ત્રૈવેયકમાં અહમિન્દ્ર થયા; ત્યાંથી કાશીદેશની બનારસી નગરીમાં અવતરી ભવનો અંત કરી, સુપાર્શ્વનાથ તીર્થંકર થયા ને મોક્ષ પધાર્યા, તે સાતમા ભગવંતનું મંગલચરિત્ર અહીં પૂર્ણ થયું.

[કાશી-વારાણસી (બનારસ)માં ગંગા નદીના ભદૈનીઘાટ પર જિનમંદિરમાં સુપાર્શ્વપ્રભુના ચરણચિહ્ન છે. ત્યાં પ્રભુનું જન્મ-સ્થાન મનાય છે. ત્યાર બાદ અસંખ્ય વર્ષે પાર્શ્વનાથ ભગવાન (તેવીસમા તીર્થંકર) પણ આ જ નગરીમાં થયા, તેમનું જન્મસ્થાન પણ આજે એક મંદિરમાં મનાય છે. પાર્શ્વનાથ પ્રભુએ આ જ નગરીમાં કમઠ તાપસના અવિવેકી (હિંસાયુક્ત) પંચાગ્નિ તપને અસાર બતાવીને લાકડાં વચ્ચે સળગતા સર્પ-યુગલને ધર્મ સંભળાવ્યો હતો. તેમ જ આ જ નગરીમાં પ્રભુનો ધર્મોપદેશ સાંભળીને તેમના માતા-પિતાએ જૈનદીક્ષા લીધી હતી. આઠમા અને અગિયારમા તીર્થંકરો-ચંદ્રપ્રભ અને શ્રેયાંસનાથ પણ આ જ કાશીરાજ્યની ચંદ્રપુરી અને શ્રેયપુરી (સિંહપુરી-સારનાથ) નગરીમાં અવતર્યા હતા; કુલ ચાર તીર્થંકરોના ગર્ભ-જન્મ-તપકલ્યાણકોથી પાવન એ કાશીતીર્થની યાત્રા આજે પણ લાખો જૈનયાત્રિકો દર વર્ષે કરે છે.]

સમન્તભદ્રસ્વામીએ શિવપીંડી સામે જિનબિંબનું ધ્યાન કરીને અદ્ભુત સ્તુતિ કરતાં, શિવપીંડ કાઠીને ચંદ્રપ્રભુના પ્રતિમા પ્રગટેલા, તે ઘટના પણ આ નગરીમાં બન્યાનું કેટલાક ઈતિહાસકારો માને છે. (કેટલાક તે ઘટના ભુવનેશ્વરમાં થવાનું માને છે.) કાશીમાં 'ફટે મહાદેવકા મંદિર' આજ પણ વિદ્યમાન છે, તે અત્યાર સુધી 'સમન્તભદ્રેશ્વર-મંદિર' કહેવાતું હતું. આજકાલ વારાણસી જઈએ ત્યારે 'કાશીના ઠગ'થી સાવધાન રહેવું જરૂરી છે.]